

Illegal abort bak jernteppet

Rumensk film er inne i en gullalder. Gå derfor ikke glipp av en sjelden mulighet til å se et mesterverk derfra på norske kinoer nå!

Av Fredrik Giertsen

Har du lest John Irvings bok "Siderhusreglene"? Store deler av den foregår i en illegal abortklinik, og leseren blir ikke spart for motbydelige detaljer - men historien kan ikke godt fortelles uten. Lurer du på hvordan et foster ser ut etter 4 måneder, 3 uker og 2 dager?

Sannsynligvis ikke, men vi tror allikevel du vil sette pris årets rumenske vinner av Gullpalmen i Cannes. For regissøren Christian Mungiu har i hvert fall én ting til felles med John Irving: de er begge gudbenådede historiefortellere.

Bare for å berolige litt: det er ikke effektene som dominerer denne filmen, som rett og slett heter "4 måneder, 3 uker og 2 dager". Det er en for så vidt enkel historie om to venninner, hvorav den ene søker den andres hjelp til å få gjennomført en illegal abort - vi er i Romania 1987, og dikta-toren Nicolae Ceausescus regime går mot slutten.

Tallene i tittelen markerer en nedtelling - til en begivenhet som er like dagligdags som den er nervepirrende i sin ugjenkallelighet. Den gravide kvinnen, som heter Gabita, hevder først hun er to måneder på vei, og så i møtet med doktoren sier hun tre. Men som tittelen antyder er heller ikke dette helt riktig. Her brukes de samme tallene til å øke intensiteten.

Gabitas løgner tvinger doktoren, som ellers vet å ta seg betalt, til å måtte vurdere et enda større lovbrudd, og venninnen Otilia, den uskyldige hjelperen, til å bli

medsammensvoren i noe som er langt alvorligere enn hun hadde trodd. Mens Gabita er en svært tafatt ung kvinne, er Otilia handlekraften selv, og det er også hun som er filmens hovedperson. Vi følger henne gjennom forberedelsene: hun bryter loven allerede når hun skaffer hotellrom på egen hånd, og enda mer når hun finner doktoren. Senere, mens Gabita ligger medtatt på hotellrommet, følger vi henne til middags-selskap der hun treffer kjærestens foreldre for første gang.

Bare denne scenen alene fortjener en Gullpalme, både på grunn av regien og prestasjonen til hun som spiller Otilia (skuespilleren, Anamaria Marinca, fortjener å nevnes ved navn!). Scenen består av en lang tagning der mye foregår utenfor bildet. Kameraet fokuserer på Otilia, som forsøker å holde masken og delta i samtalen, mens det plapres fornøyd rundt bordet.

Forbindelsen mellom kameraet og Otilia er sterkt filmen igjennom. Ikke bare følger det henne rundt, men det gjengir også hennes sinnstilstand: det er rolig når hun er rolig, mens når hun er opphisset og beveger seg, gjør kameraet det samme.

"4 måneder, 3 uker og 2 dager" er en hovedsakelig sosialrealistisk film om livet i en ufri tid, som av Ceausescus regime ble kalt for Gullalderen. I denne perioden var abort ulovlig i landet, noe som førte til at minst en halv million unge kvinner mistet livet. Dette var ikke bare fordi aborter følgelig ble utført under usikre forhold, men også fordi kvinnene vegret seg mot å oppsøke

legehjelp i krisetilfeller, da de visste de ville bli tvunget til å angi sine medsammensvorne.

Dette er allikevel ikke en film som bare dreier seg om totalitarisme og fravær av valgmuligheter. I følge regissøren selv ble det foretatt noe sånt som én million aborter i løpet av det første året etter kommunismens fall. Folk

visste ikke hvordan de skulle oppføre seg, eller hvordan de skulle takle friheten. Derfor er filmen gyldig langt utover dens lett gjenkjennelige østeuropeiske dekor, noe som forsterkes gjennom at den har en temmelig nøytral fortellerstemme. Mungiu faller ikke for fristelsen til å bli moraliserende, han har rett og slett bare laget en veldig god film.

Gullalderen er utvilsomt et navn som passer bedre på nåtidens bølge med god rumensk film, som har Christian Mungiu som sin fremste eksponent. Men når det gjelder "Siderhusreglene", så vit at boken er langt bedre enn filmen! ●

Lurer du på hvordan et foster ser ut etter 4 måneder, 3 uker og 2 dager?